

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

งานศึกษาเรื่องประสิทธิภาพ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียว และพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อสิ่งบริการของสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และ 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยได้ทำการทบทวนแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว การบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และพื้นที่สีเขียว และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 504 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ จำนวน 20 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าการกระจายร้อยละ (Percentage Distribution) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยรายละเอียดแต่ละส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการทบทวนเอกสาร พบว่า ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมามีข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่สีเขียว จำนวน 3 นโยบาย คือ นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559, นโยบายการพัฒนาและผลักดันเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองสีเขียวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2552 และนโยบายการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2555 ส่วนแผนงานการพัฒนาพื้นที่สีเขียว พบว่ามีจำนวน 2 แผนงาน คือ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550-2554 และแผนปฏิบัติการ 21 ระดับท้องถิ่น และสำหรับโครงการหรือกิจกรรม

พัฒนาพื้นที่สีเขียว พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 18 โครงการที่ดำเนินการโดยภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วย โครงการนำร่องแนวคิดใหม่สู่การเป็นเมืองสีเขียว: เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และพื้นที่เมืองโดยรอบ, โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่และจัดการพื้นที่สีเขียวเมืองเก่าเชียงใหม่ ตามแนวคิดนิเวศประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วม, โครงการเมืองสีเขียวเนเธอร์แลนด์-เชียงใหม่, โครงการปรับภูมิทัศน์ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่, โครงการปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่, โครงการจัดทำสวนแนวตั้งในสถานที่ราชการ, โครงการประกวดต้นไม้ใหญ่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่, โครงการละอ่อนเชียงใหม่ฮ่วมใจอนุรักษ์ต้นไม้ในเวียงเก่า, กิจกรรมสำรวจและทำแผนที่ต้นไม้ในโรงเรียน, โครงการแผนที่สีเขียวเทศบาลนครเชียงใหม่, กิจกรรมปลูกต้นไม้เพิ่มเติมบริเวณคูเมือง, โครงการตัดแต่งกิ่งไม้/ต้นไม้บริเวณพื้นที่เลียบรินสายต่างๆ, โครงการส่งเสริมการเกษตรในเมือง, กิจกรรม "เขียวกินได้", โครงการ "เยาวชน หมอต้นไม้อาสา", กิจกรรม "พื้นที่ชีวิตต้นไม้ใหญ่กับหมอต้นไม้", กิจกรรม "หน้าบ้าน นามอง" และ กิจกรรม "เขียวออกแบบได้"

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและประสบการณ์การใช้ประโยชน์พื้นที่สีเขียวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนเพศหญิงกับเพศชายใกล้เคียงกัน มีอายุต่ำสุด 15 ปี อายุสูงสุด 82 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-59 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด ประกอบอาชีพพ่อค้าหรือนักธุรกิจมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท สำหรับที่พักอาศัยพบว่าเกือบทั้งหมดพักอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และสำหรับลักษณะที่พักอาศัยพบว่าส่วนใหญ่พักอาศัยในลักษณะบ้านเดี่ยว ส่วนประสบการณ์การใช้ประโยชน์พื้นที่สีเขียว พบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าไปใช้บริการสวนสาธารณะหนองบวกหาด เป็นประจำมากที่สุด และเข้าไปใช้บริการสวนกาญจนาภิเษกเป็นประจำน้อยที่สุด โดยส่วนใหญ่เข้าไปใช้บริการสวนสาธารณะมากที่สุดคือช่วงเย็น (16.31-21.00 น.) ของวันธรรมดาหรือวันหยุดคือวันจันทร์-วันศุกร์ โดยความถี่ที่มาใช้บริการมากที่สุดคือมาเกือบทุกวัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางไปโดยลำพัง ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ ผู้ใช้บริการสวนสาธารณะส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในสวน 30 นาที-1 ชั่วโมง โดยไปใช้บริการเพื่อการออกกำลังกายมากที่สุด ในส่วนของประสบการณ์การใช้บริการพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ พบว่า เคยใช้บริการพื้นที่สีเขียวประเภทลานกีฬาหรือสนามกีฬามากที่สุด โดยใช้บริการเพื่อการพักผ่อนมากที่สุด

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียว และพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

1) *ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียว* พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้จักโครงการปรับปรุงทัศนียภาพในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มากที่สุด และรู้จักโครงการ "เยาวชน หมอต้นไม้อาสา" น้อยที่สุด โครงการที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงมีจำนวน 8 โครงการ/กิจกรรม เรียงตามลำดับดังนี้ กิจกรรม "หน้าบ้านน่ามอง" โครงการปรับปรุงทัศนียภาพในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ กิจกรรม "พื้นที่สีเขียวต้นไม้อายุยืน" โครงการประกวดต้นไม้ใหญ่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ กิจกรรมปลูกต้นไม้เพิ่มเติมบริเวณคูเมือง โครงการปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะใจเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ กิจกรรม "เขียวกินได้" และโครงการจัดทำสวนแนวตั้งในสถานที่ราชการ ส่วนโครงการที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 2 โครงการ/กิจกรรม คือ โครงการ "เยาวชน หมอต้นไม้อาสา" และ โครงการตัดแต่งกิ่งไม้/ต้นไม้บริเวณพื้นที่เลียบถนนสายต่างๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพของทั้ง 10 โครงการ/กิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

2) *ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ* พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้จักพื้นที่สีเขียวประเภทลานกีฬาหรือสนามกีฬามากที่สุด ส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมหรือพืชผลทางการเกษตร เป็นพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ที่กลุ่มตัวอย่างรู้จักน้อยที่สุด โดยพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ที่มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการพัฒนามากที่สุด คือ พื้นที่สีเขียวของเอกชน เช่น สนามกอล์ฟ พิพิธภัณฑ์ สวนของโรงแรม ส่วนพื้นที่สีเขียวที่มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการพัฒนาน้อยที่สุด คือ พื้นที่สีเขียวที่เป็นริ้วสวน เช่น เลียบข้างถนน เกาะกลางถนน โดยค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพการพัฒนาพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อสิ่งบริการของสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า สวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งหมด 14 แห่ง ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนทั้ง 23 รายการตามเกณฑ์มาตรฐานไว้สำหรับบริการประชาชน โดยสวนสาธารณะที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการมากที่สุดคือ สวนสาธารณะหนองบวกหาดสวนล้านนา ร.9 และสวนสาธารณะบนที่ดินของการรถไฟฯ มีจำนวน 21 รายการ ส่วนสวนข้างจวนผู้ว่าราชการจังหวัดมีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกน้อยที่สุดคือ มีจำนวน 8 รายการ สำหรับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพภูมิทัศน์ของสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า สวนสาธารณะที่มีผลการประเมินความพึงพอใจในระดับสูงซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน จำนวน 2 สวน คือ สวนสุขภาพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสวนรุกขชาติห้วยแก้ว มีค่าเฉลี่ย

รวมเท่ากับ 2.34 ส่วนสาธารณะที่มีผลการประเมินความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน 9 แห่ง และมีผลการประเมินความพึงพอใจในระดับต่ำ จำนวน 3 แห่ง ซึ่งส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือสวนเชิงสะพานเฉลิมพระเกียรติโดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมต่อสวนสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาใน 4 ประเด็น คือ

1) โครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เป็นที่แพร่หลาย และโครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการที่มีอยู่เดิมให้เป็นที่รู้จัก เพิ่มเติมโครงการและกิจกรรมใหม่ๆ และเสนอให้ปรับปรุงและพัฒนาโครงการที่มีอยู่เดิมที่ประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้ภาคประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์ และร่วมดำเนินงาน โครงการต่างๆ

2) การพัฒนาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 มิติ คือ มิติด้านกายภาพ ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรม ด้านความปลอดภัย และด้านภูมิทัศน์ และมิติด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านบุคลากร/หน่วยงานรับผิดชอบ ด้านงบประมาณ ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน และด้านเทคโนโลยี/องค์ความรู้ พบปัญหาอุปสรรค คือ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ครบถ้วนตามมาตรฐาน ขาดแคลนพื้นที่ให้เด็กเล็กมาทำกิจกรรม ความเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ ขามรักษาความปลอดภัยไม่ครบทุกสวน ปัญหาการดูแลภูมิทัศน์ให้สวยงาม ปริมาณบุคลากรไม่เพียงพอกับพื้นที่รับผิดชอบ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการดูแลรักษาสวนสาธารณะ และปัญหาในด้านเทคโนโลยีองค์ความรู้ในการดูแลรักษาสวนสาธารณะ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบตามมาตรฐานหรือที่เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมของแต่ละสวน จัดให้มีสนามเด็กเล่นให้ครบทุกสวน บำรุงรักษาและเปลี่ยนอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้ จัดให้มีขามรักษาความปลอดภัยหรืออาสาสมัครในชุมชน ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้สวยงาม ร่มรื่น เพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการหรืออาสาสมัคร เพิ่มงบประมาณในการดูแลรักษาหรือให้ออกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินสมทบ และการให้ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ แนะนำองค์ความรู้ เทคนิควิธีที่ถูกต้องเหมาะสม

3) พื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ/ทำเลที่ตั้ง/การเข้าถึง และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งพบปัญหาอุปสรรค คือ พื้นที่มีความเฉพาะของการใช้ประโยชน์ คือ ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลายกิจกรรม การเข้าถึงเพื่อ

ให้บริการก่อนข้างยาก และการตกแต่งภูมิทัศน์ที่มีลักษณะแข็งกระด้าง โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ให้แต่ละองค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นเจ้าของพื้นที่ปรับปรุงและพัฒนาให้สวยงามและมีศักยภาพในการให้บริการอยู่เสมอ และเทศบาลนครเชียงใหม่ให้การสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลรักษา และสนับสนุนการจัดโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ด้วย

4) การมีส่วนร่วมของชุมชน เอกชน ในการดูแล รักษา และพัฒนาพื้นที่สีเขียว พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน ไม่เคยมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา และพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (49.21%) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีส่วนร่วมพบว่าเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในระดับของการปฏิบัติการเมื่อเข้าไปใช้บริการพื้นที่สีเขียว ไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับการแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผนในการพัฒนา หรือการติดตามประเมินผล โดยมีข้อเสนอแนะให้ภาคประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รักษา และพัฒนาพื้นที่สีเขียวในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ การดูแลรักษา การเป็นอาสาสมัคร ช่วยประชาสัมพันธ์ ดำเนินงาน โครงการต่างๆ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณและเทคโนโลยี และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

5.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งในงานศึกษานี้เป็นการนำเสนอข้อมูลความคิดเห็นของภาคประชาชนในภาพรวมที่สามารถนำไปประเด็นสำคัญที่พบไปศึกษาต่อข้อดีให้มีความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น โดยประเด็นสำคัญที่พบในงานศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน และโครงการด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งพบว่าผลการดำเนินโครงการที่เป็นของภาครัฐมีทั้งส่วนที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และส่วนที่ขัดแย้งกับความต้องการประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการดำเนินงานเนื่องจากเห็นว่าเป็นการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการที่กลับกลายเป็นการทำลายต้นไม้ทำให้ขาดความร่มรื่น ไม่ส่งเสริมการอนุรักษ์ดอกไม้และพันธุ์ไม้พื้นถิ่น และใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า ทั้งนี้เนื่องภาคประชาชน ชุมชน และเอกชน ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ จึงส่งผลให้บางโครงการเหล่านี้ไม่ได้ช่วยหนุนเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนเป็นกิจกรรมเล็กๆ ที่ช่วยเสริมในส่วนงานที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัวและทั่วถึง ที่มีลักษณะของกิจกรรมเชิงจิตอาสา โดยโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้ขับเคลื่อนโดยใช้งบประมาณของภาคเอกชนและอาศัยความร่วมมือของภาคส่วน

ต่างๆ จึงเป็น โครงการหรือกิจกรรมที่ใช้งบประมาณน้อย และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมมากกว่า โครงการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ

2. ด้านสารสนเทศข้อมูลพื้นที่สีเขียว พบว่ามีหลากหลายฐานข้อมูล ทั้งนิยามความหมาย ประเภทของพื้นที่สีเขียว เกณฑ์สัดส่วนพื้นที่สีเขียวของแต่ละหน่วยงานกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่มีหลากหลาย รวมถึงขนาดพื้นที่สีเขียวซึ่งเทศบาลนครเชียงใหม่รายงานข้อมูลไม่ตรงกับงานศึกษาวิจัยของพงเพชร ธนสิน (2552) ที่ให้ความหมายและประเภทพื้นที่สีเขียวแตกต่างไปจากเทศบาลนครเชียงใหม่ และใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ได้จากการแปลจากภาพถ่ายดาวเทียม จึงทำให้การกำหนดสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวต่อหัวประชากรไม่ตรงกัน ซึ่งปัญหาที่พบดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546 (เพ็งอ้อ) ได้กล่าวถึงปัญหาในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชนว่าประสบปัญหาด้านระบบสารสนเทศที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของความหมายของพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง ทำให้เทศบาลแต่ละแห่งให้ความหมายพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การรวบรวมข้อมูลพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่งผลให้การเปรียบเทียบสัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อประชากรของแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันมาก

3. การรับรู้โครงการด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าประชาชนรับรู้เกี่ยวกับโครงการด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ค่อนข้างน้อย โดยการสอบถามทั้งหมด 10 โครงการ มีเพียงโครงการเดียวที่เป็นที่รู้จักเกินร้อยละ 80 ส่วนโครงการที่ประชาชนรู้จักน้อยกว่าร้อยละ 50 มีถึงครึ่งหนึ่งคือ 5 โครงการ ซึ่งโครงการที่รู้จักน้อยที่สุดมีประชาชนรู้จักไม่ถึงร้อยละ 20 และสำหรับการรับรู้เกี่ยวกับสวนสาธารณะจากการสอบถามทั้งหมด 14 แห่ง พบว่า ประชาชนรู้จักสวนสาธารณะมากกว่าร้อยละ 70 มีอยู่เพียง 3 แห่ง และสวนที่ประชาชนรู้จักน้อยกว่าร้อยละ 50 มีอยู่เกินครึ่งหนึ่งคือ 8 แห่ง ซึ่งสวนสาธารณะที่รู้จักน้อยที่สุดมีประชาชนรู้จักไม่ถึงร้อยละ 20 เช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยประชาชนได้เสนอแนะว่าควรประชาสัมพันธ์โครงการที่มีอยู่เดิมให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ให้คนในเมืองได้ทราบทั่วกัน โดยกระจายข่าวสารให้มากยิ่งขึ้นและให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นโครงการที่มีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวิธีการและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548-ข) ที่ระบุว่าขั้นตอนแรกของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งในลักษณะของเอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารรายงานผลการศึกษา การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน หอกระจายข่าวชุมชน การทัศนศึกษาและเยี่ยมชมโครงการ รวมถึงการชี้แจงประชาชนในการประชุมของทางราชการ จึงจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่อไปได้

4. การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินความพึงพอใจ และประเด็นปัญหาอุปสรรค พบว่าประชาชนเห็นด้วยกับโครงการพัฒนาในพื้นที่สีเขียวและเห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมสาธารณะและพื้นที่สีเขียวอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เนื่องจากเห็นถึงประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมือง แต่ทั้งนี้พบข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ ว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนการประเมินความพึงพอใจของสวนสาธารณะในภาพรวมพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นเฉยๆ และรองลงมาคือไม่พอใจ โดยได้เสนอว่ามีปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังที่สรุปเป็นประเด็นไว้ในบทที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพวงเพชร ธนสิน (2552) ที่พบว่าสวนสาธารณะและพื้นที่เปิดโล่งสำคัญในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่หลายๆ แห่ง กำลังประสบปัญหาในด้านศักยภาพการให้บริการไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง และรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546 (เพ็งอ้อ) ที่ระบุว่าปัญหาของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนเมืองประการหนึ่งคือขาดแหล่งเงินทุนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเนื่องจากการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนจะต้องมีการลงทุนและดูแลอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้สำหรับประเด็นร่วมของข้อเสนอแนะของประชาชนประการหนึ่งที่พบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่คือความคิดเห็นที่ว่าสวนสาธารณะแต่ละแห่งไม่จำเป็นต้องมีสิ่งบริการครบถ้วน แต่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถประเมินร่วมกันถึงลักษณะการใช้งานที่เหมาะสมกับชุมชนและปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของพื้นที่ เช่น สวนหยาด อาจเน้นกิจกรรมการออกกำลังกายในช่วงเย็นและกลางคืน ดังนั้นอาจไม่จำเป็นต้องมีอาคารอำนวยการ สระน้ำ หรืองานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่ แต่ควรมีเพิ่มเติมศาลาพักผ่อน ไฟฟ้าให้แสงสว่าง และน้ำดื่มสะอาดไว้บริการ ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่สีเขียวของกองงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ที่กำหนดว่าสวนสาธารณะที่ได้มาตรฐานจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้ง 4 ด้าน ครบทั้งหมด 23 อย่าง

5. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวพบว่ามีส่วนร่วมน้อยมากโดยประชาชนร้อยละ 49.21 ไม่เคยมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา และพัฒนาพื้นที่สีเขียว ส่วนผู้ที่เคยมีส่วนร่วมเกือบทั้งหมดอยู่ในระดับของการปฏิบัติการเมื่อเข้ามาใช้บริการ เช่น มีส่วนร่วมในการเก็บขยะ ดูแลรักษาความสะอาด และไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับของการร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผนในการพัฒนา มีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการติดตามประเมินผล ดังที่แนวคิดของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548-ข) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม

แต่ทั้งนี้ในส่วนของคุณข้อเสนอแนะภาคประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพบว่า มีหลายระดับ และหลายประเด็น ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาขณะที่เข้าไปใช้บริการพื้นที่สีเขียว การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน และร่วมเป็นคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล การมีส่วนร่วมโดยการสนับสนุนงบประมาณ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ มีส่วนร่วมโดยการจัดทำโครงการหรือกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของบัลลังก์ วิเศษศรี (2543) ที่ระบุว่าเทศบาลควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำโครงการร่วมรับผิดชอบดูแลและบริหารสวนสาธารณะ และงานศึกษาของวิราณี สุขกาย (2547) ที่ระบุว่าประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจในการปรับปรุงออกแบบพื้นที่สวนสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เต็มศักยภาพมากที่สุด โดยที่ผ่านมาประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการทำงานกับภาครัฐเกี่ยวกับพื้นที่สวนสาธารณะ จึงเห็นว่าตนเองไม่สนใจข้องในการดูแลรักษาพื้นที่

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว

1. จากการวิจัยที่พบว่าฐานข้อมูลระบบสารสนเทศของพื้นที่สีเขียวหลากหลายและขัดแย้งกัน จึงควรมีการทบทวนฐานข้อมูลและพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่สีเขียวอย่างเป็นระบบจัดทำเกณฑ์มาตรฐานของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และควรจัดเก็บข้อมูลโดยละเอียด รวมถึงมีการเผยแพร่ข้อมูลในวงกว้าง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จักสวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ รวมถึงโครงการกิจกรรมค่อนข้างน้อย จึงควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโครงการที่เป็นที่รู้จักน้อย ได้แก่ โครงการ "เยาวชน หมอต้นไม้อาสา" กิจกรรม "เขียวกินได้" และกิจกรรม "พื้นที่สีเขียวต้นไม้อายุยืนกับหมอต้นไม้" ส่วนสวนสาธารณะที่เป็นที่รู้จักน้อยที่ควรได้รับการประชาสัมพันธ์มากขึ้น ได้แก่ สวนสุขภาพบ้านเด่น สวนเชิงสะพานเฉลิมพระเกียรติ สวนสุขภาพสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี สวนโครงการพัฒนาเมืองหลัก สวนข้างจวนผู้ว่าราชการจังหวัด สวนหายยา และสวนกาญจนาภิเษก เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของพื้นที่สีเขียวและเข้ามาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

3. นำผลการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพ การประเมินความพึงพอใจ และประเด็นปัญหาอุปสรรคสำคัญที่พบในแต่ละด้านต่อการพัฒนาพื้นที่สีเขียวทั้งประเภทสวนสาธารณะ และพื้นที่สีเขียวประเภทอื่นๆ มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ให้ยั่งยืนต่อไป ดังนี้

3.1 ควรปรับปรุงการดำเนินงาน โครงการตัดแต่งกิ่งไม้/ต้นไม้บริเวณพื้นที่เลียบรินถนนสายต่างๆ เนื่องจากพบว่าเป็นโครงการที่มีค่าเฉลี่ยการประเมินประสิทธิภาพต่ำที่สุด ประชาชนเห็นว่าไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลให้ขาดความร่วมมือกัน ต้นไม้ใหญ่ถูกทำลาย

3.2 ควรพิจารณาดูแล รักษา และพัฒนาสวนเชิงสะพานเฉลิมพระเกียรติเป็นอันดับแรก เนื่องจากพบว่าเป็นสวนสาธารณะที่มีค่าเฉลี่ยรวมของการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เข้าไปใช้บริการต่ำที่สุดอยู่ในระดับไม่พอใจทั้ง 4 ด้าน คือ สิ่งบริการอำนวยความสะดวก สิ่งบริการด้านกิจกรรม สิ่งบริการด้านความปลอดภัย และสิ่งบริการด้านการตกแต่งภูมิทัศน์

3.3 ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะที่มีไม่ครบ ทั้งนี้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของลักษณะการใช้งานของแต่ละสวน และควรพิจารณาปรับปรุงประสิทธิภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะที่มีค่าเฉลี่ยของการประเมินความพึงพอใจต่ำที่สุดสามลำดับของแต่ละสวน ได้แก่

- สวนบวหาด ควรปรับปรุงด้านบริการน้ำดื่ม ที่จอดรถ และยามรักษาความปลอดภัย

- สวนอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ควรปรับปรุงด้านพื้นที่สำหรับปิกนิก ถังขยะ และสนามหญ้าหรือลานหญ้า

- สวนสุขภาพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ควรปรับปรุงด้านสระน้ำ ไฟสนามให้แสงสว่างในเวลากลางคืน และพื้นที่สำหรับปิกนิก

- สวนหอยา ควรปรับปรุงด้านสนามหญ้าหรือลานหญ้า ฐานออกกำลังกาย หรือเครื่องออกกำลังกาย และม้านั่ง

- สวนข้างจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ควรปรับปรุงด้านสวนไม้ดอกไม้ประดับ (สวนหย่อม) สนามหญ้าหรือลานหญ้า และงานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่

- สวนโครงการพัฒนาเมืองหลัก ควรปรับปรุงด้านงานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่ พื้นที่สำหรับปิกนิก ม้านั่ง และไฟสนามให้แสงสว่างในเวลากลางคืน

- สวนล้านนา ร.9 ควรปรับปรุงด้านยามรักษาความปลอดภัย ป้ายแสดงแผนผังลานกีฬา และไฟสนามให้แสงสว่างในเวลากลางคืน

- สวนเชิงสะพานเฉลิมพระเกียรติ ควรปรับปรุงด้านถังขยะ งานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่ และสวนไม้ดอกไม้ประดับ (สวนหย่อม)

- สวนค่ายกาวิละ ควรปรับปรุงด้านงานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่ ห้องน้ำสาธารณะ และพื้นที่สำหรับปิกนิก

- สวนกาญจนาภิเษก ควรปรับปรุงด้านที่จอดรถ ขามรักษาความปลอดภัย และไฟส่องสว่างในเวลากลางคืน

- สวนสุขภาพบ้านเด่น ควรปรับปรุงด้านสระน้ำ ฐานออกกำลังกาย หรือเครื่องออกกำลังกาย และงานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่

- สวนสาธารณะบนที่ดินของการรถไฟฯ ควรปรับปรุงด้านสระน้ำ ขามรักษาความปลอดภัย และงานศิลปะสนามตกแต่งพื้นที่

- สวนรุกชาติห้วยแก้ว ควรปรับปรุงด้านไฟส่องสว่างในเวลากลางคืน ขามรักษาความปลอดภัย ร้านขายของ และศาลาพักผ่อน

- ลานอเนกประสงค์ช่วงประตูท่าแพ ควรปรับปรุงด้านห้องน้ำสาธารณะ พื้นที่สำหรับปิกนิก และม้านั่ง

4. เพิ่มอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาพื้นที่สีเขียว และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการหรืออาสาสมัคร

5. เพิ่มงบประมาณในการดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียว ทั้งงบประมาณจากเทศบาลนครเชียงใหม่ และงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนและประชาชนในลักษณะของการตั้งกองทุนเงินบริจาคสมทบ และการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าใช้บริการ

6. จากผลการวิจัยที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวน้อยมาก จึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มากยิ่งขึ้นในลักษณะของเครือข่ายอาสาสมัคร และ/หรือคณะกรรมการ โดยมีเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้ประสานงานกลางให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับ ทุกขั้นตอน ตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ในแง่ของการช่วยลดงบประมาณของเทศบาล ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่สีเขียว ช่วยเสริมด้านเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ด้านการดูแลรักษา และเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของ รู้สึกผูกพัน ห่วงแทน ต้องการปรับปรุงให้ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่เมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้เน้นศึกษาวิเคราะห์ในภาพรวมในระดับเทศบาลนครเชียงใหม่ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการสวนสาธารณะที่ได้เก็บข้อมูลเมื่อจำแนกเป็นรายสวนสาธารณะจึงค่อนข้างน้อย การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้

บริการสวนสาธารณะแต่ละแห่งมากขึ้น โดยทำการศึกษา ร่วมกับการพัฒนาแต่ละสวนในลักษณะของสวนสาธารณะนาร่อง

2. ควรเพิ่มประเด็นศึกษาที่เป็นลักษณะเชิงลึกหรือเฉพาะพื้นที่เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาการพัฒนาพื้นที่แต่ละแห่งเป็นรายกรณีไป ดังนี้

2.1 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน โครงการตัดแต่งกิ่งไม้/ ต้นไม้บริเวณพื้นที่เลียบถนนสายต่างๆ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของโครงการดังกล่าว โดยให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นทีมงานศึกษาวิจัยและร่วมสนับสนุนข้อมูล องค์ความรู้ เทคโนโลยี บุคลากร และอื่นๆ

2.2 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาสวนเชิงสะพานเฉลิมพระเกียรติให้มีศักยภาพในการให้บริการประชาชนมากยิ่งขึ้น

2.3 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการและแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคเอกชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในทุกระดับเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สีเขียวที่ยั่งยืนต่อไป

2.4 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหรือการหางบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และศึกษาความเป็นไปได้ในการเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการสวนสาธารณะเพื่อการบำรุงรักษาสถานที่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved